

دانشگاه سیستان و بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی عوامل مؤثر در تمایل اعضای هیأت علمی به استفاده از نظام یاددهی - یادگیری الکترونیکی

استاد راهنما:

دکتر ولی مهدی نژاد

استاد مشاور:

دکتر نور محمد یعقوبی

تحقیق و نگارش:

منصور اوموئی میلان

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است)

بهمن ماه ۱۳۸۹

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان بررسی عوامل مؤثر در تمایل اعضای هیأت علمی به استفاده از نظام یاددهی - یادگیری الکترونیکی قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی با گرایش مدیریت آموزشی توسط دانشجوی منصور اوموئی میلان تحت راهنمایی استاد پایان نامه جناب آقای دکتر ولی مهدی نژاد تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

منصور اوموئی میلان

این پایان نامه واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

تاریخ

امضاء

نام و نام خانوادگی

استاد راهنما:

استاد راهنما:

استاد مشاور:

داور ۱:

داور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب منصور اوموئی میلان تأیید می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: منصور اوموئی میلان

امضاء

تقدیم به:

تقدیم به پدرم: تندیس صبر و استقامت

تقدیم به مادرم: اسطوره مهر و محبت

دو وجود مقدس که ناتوان شدند تا من به توانایی برسم
خمسره هفتادتا من به بالایی برسم
خمسره صدتا من به بالندی برسم

روحشان خسته شد تا من به آسایش و آرامش دست یابم

بر دستهای رنجورشان که لطافت زندگی را برایم مهیا ساختند بوسه می زنم

تقدیم به برادران و خواهرانم و کلیه کسانی که در راه اعتلایم از بیچ کوششی فرود گذار نکردند و در تمامی

ایام یار و پشتیبانم بوده اند.

و

تقدیم به کسانی که به من انسانیت و انسان گونه زینت را آموختند:

سیاسگزاری

خداوند متعال را شاکرم که به ما فرصت زیستن و ارزش پیدا کردن داد.

در اینجا جا دارد از کلیه کسانی که تا این مرحله از زندگی برای این بنده حقیر زحمت کشیده اند تقدیر و تشکر کنم، همچنین از کلیه اساتید دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، ریاست محترم دانشکده و کلیه کارکنان و اساتید دانشکده مدیریت و کلیه کسانی که در این دانشگاه به من لطف داشته اند تقدیر و تشکر کنم.

تقدیم و تشکر ویژه ای دارم خدمت جناب آقای دکتر مهدی نژاد که راهنمایی بنده را در این کار پژوهشی بر عهده داشتند و خیلی برای من زحمت کشیدند، انشالله بتوانم از تجربیاتی که از محضر ایشان هم در زمینه علمی و هم در زمینه اخلاقی کسب کرده ام، استفاده کنم.

تقدیر و تشکر می کنم از جناب آقای دکتر یعقوبی معاونت محترم پژوهشی دانشکده مدیریت و حسابداری که زحمت مشاوره کار پژوهشی بنده رو بر عهده داشتند از محضر ایشان هم تجربیات زیادی هم در زمینه علمی و هم در زمینه اخلاقی کسب کردم و برای من واقعاً زحمات زیادی کشیدند.

در پایان تقدیر و تشکر می کنم از کلیه کسانی که مرا در این راه یاری دادند.

چکیده:

یکی از موضوعات مهم در پژوهشها و مطالعات مرتبط با فناوری اطلاعات، شناسایی عواملی است که موجب می‌شوند افراد، فناوریها و سیستمهای اطلاعاتی جدید را بپذیرند و از آنها استفاده کنند. بنابراین، درک عواملی که منجر به استفاده اساتید از سیستم های یادگیری الکترونیکی می‌شود، مهم می باشد. این پژوهش با هدف بررسی عوامل مؤثر در تمایل اعضای هیأت علمی نسبت به استفاده از سیستم های یادگیری الکترونیکی انجام شده است. از عوامل مؤثر در تمایل اعضای هیأت علمی، متغیرهای مقاومت در برابر تغییر، ارزش درک شده، خودکارآمدی رایانه-ای و نگرش مورد بررسی قرار گرفته اند. جامعه آماری این پژوهش اعضای هیأت علمی پردیس دانشگاه سیستان و بلوچستان در نیمسال دوم سال تحصیلی ۸۹-۸۸ می باشد. نمونه این پژوهش از ۱۷۱ نفر از اعضای هیأت علمی انتخاب گردیدند. روش نمونه‌گیری طبقه‌ای- تصادفی بود. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته با اقتباس از پرسشنامه فردوسی (۲۰۰۹) می‌باشد. برای تحلیل آماری داده‌ها از فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد، همچنین از آزمون t تک متغیره برای سنجش متغیرهای تحقیق و آزمون‌های t چند متغیره و آزمون ANOVA برای بررسی ارتباط متغیرهای آزمون با متغیرهای تعدیل کننده استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که تمامی متغیرهای مورد بررسی در تمایل مؤثر بوده و متغیر مقاومت دارای بیشترین تأثیر و متغیر نگرش دارای کمترین تأثیر در عدم تمایل می‌باشد. نتایج تحقیق براساس متغیرهای تعدیل کننده نشان داد که جنسیت، سن، میزان سابقه و دانشکده در تمایل اساتید مؤثر نبوده است. فقط در متغیر رتبه علمی، در ارتباط این متغیر با متغیرهای اصلی در نگرش تفاوت معنی‌دار بوده و رتبه علمی اساتید در نگرششان نسبت به سیستم های یادگیری الکترونیکی مؤثر بوده است.

کلمات کلیدی: سیستم‌های یادگیری الکترونیکی، نگرش نسبت به سیستم‌های یادگیری الکترونیکی، ارزش درک شده، خودکارآمدی رایانه ای، مقاومت در برابر تغییر، اعضای هیأت علمی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱ - مقدمه
۳	۱-۲ - بیان مسئله
۵	۱-۳ - ضرورت تحقیق
۷	۱-۴ - اهداف تحقیق
۸	۱-۵ - فرضیه های تحقیق
۸	۱-۶ - چارچوب نظری تحقیق
۸	۱-۷ - تعریف واژه ها
۱۳	فصل دوم: پیشینه نظری تحقیق
۱۴	۲-۱- مقدمه
۱۶	۲-۲- پیشینه آموزش الکترونیکی
۱۶	۲-۲-۱ - پیشینه آموزش الکترونیکی در جهان
۱۷	۲-۲-۲ - پیشینه آموزش الکترونیکی در ایران
۱۹	۲-۳ - فناوری اطلاعات
۲۰	۲-۴ - مطالعات انجام شده بر روی سیستمهای یادگیری الکترونیکی
۲۲	۲-۵ - تمایل نسبت به استفاده در مقابل استفاده واقعی
۲۳	۲-۶ - مقاومت در برابر تغییر
۲۴	۲-۶-۱ - مقاومت در برابر سیستمهای یادگیری الکترونیکی
۲۵	۲-۶-۲ - مروری بر ادبیات مقاومت در برابر تغییر
۲۵	۲-۷ - ارزش درک شده سیستمهای یادگیری الکترونیکی
۲۷	۲-۷-۱ - ارزش درک شده و سودمندی درک شده

۲۷ ۲ - ۷ - ۲ - مطالعات انجام شده در ادبیات ارزش درک شده
۲۸ ۲ - ۸ - خودکارآمدی رایانه ای
۲۹ ۲ - ۸ - ۱ - ابعاد خودکارآمدی
۳۰ ۲ - ۸ - ۲ - خودکارآمدی رایانه ای و سهولت استفاده درک شده
۳۱ ۲ - ۸ - ۳ - مطالعات انجام شده روی خود کارآمدی رایانه ای
۳۳ ۲ - ۹ - نگرش
۳۴ ۲ - ۹ - ۱ - تعریف مفهوم نگرش
۳۵ ۲ - ۹ - ۲ - نگرش نسبت به سیستمهای یادگیری الکترونیکی
۳۷ ۲ - ۹ - ۳ - مطالعات انجام شده روی نگرش نسبت به سیستم ها
۴۰ فصل سوم: روش تحقیق
۴۱ ۱ - ۳ - مقدمه
۴۱ ۳ - ۲ - روش تحقیق
۴۱ ۳ - ۳ - جامعه آماری، نمونه آماری و و برآورد حجم نمونه
۴۲ ۳ - ۴ - روایی و پایایی ابزار جمع آوری داده ها
۴۲ ۳ - ۴ - ۱ - روایی (اعتبار)
۴۳ ۳ - ۴ - ۲ - پایایی
۴۳ ۳ - ۵ - روش های آماری تحلیل داده ها
۴۴ ۳ - ۶ - متغیرهای جمعیت شناختی
۴۴ ۳ - ۶ - ۱ - جنسیت
۴۵ ۳ - ۶ - ۲ - سن
۴۶ ۳ - ۶ - ۳ - میزان سابقه
۴۷ ۳ - ۶ - ۴ - رتبه علمی
۴۸ ۳ - ۶ - ۵ - دانشکده
۴۹ فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات
۵۰ ۴ - ۱ - مقدمه
۵۰ ۴ - ۲ - آزمون فرضیه ها
۵۱ ۴ - ۲ - ۱ - آزمون فرضیه اول
۵۲ ۴ - ۲ - ۲ - آزمون فرضیه دوم
۵۳ ۴ - ۲ - ۳ - آزمون فرضیه سوم
۵۴ ۴ - ۲ - ۴ - آزمون فرضیه چهارم
۵۵ ۴ - ۲ - ۵ - آزمون فرضیه پنجم

۶۱ ۴ - ۴ - خلاصه نتایج تحقیق
۶۲ ۴ - ۵ - سایر نتایج
۶۲ ۴ - ۵ - ۱ - نمونه نظرات اساتید نمونه آماری
۶۴ فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری
۶۵ ۵ - ۱ - مقدمه
۶۵ ۵ - ۲ - بحث
۶۷ ۵ - ۳ - نتیجه گیری
۶۹ ۵ - ۴ - پیشنهادات
۶۹ ۵ - ۴ - ۱ - پیشنهادات مبتنی بر تحقیقات انجام شده
۷۰ ۵ - ۴ - ۲ - پیشنهادات مبتنی بر فرضیات و نتایج تحقیق
۷۲ ۵ - ۵ - پیشنهاداتی برای محققین آینده
۷۲ ۵ - ۶ - محدودیت های تحقیق
۷۳ فهرست منابع
۸۰ پیوست ها
۸۱ پیوست (الف): پرسشنامه پایان نامه

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۴۲	جدول ۳-۱. نمونه آماری تحقیق به تفکیک دانشکده های دانشگاه
۴۳	جدول ۳-۲. مقدار ضریب آلفا برای تعیین پایایی
۴۴	جدول ۳-۳. نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ جنسیت
۴۵	جدول ۳-۴. نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ سن
۴۶	جدول ۳-۵. نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ میزان سابقه
۴۷	جدول ۳-۶. نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ رتبه علمی
۴۸	جدول ۳-۷. نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ دانشکده
۵۱	جدول ۴-۱. تأثیر مقاومت در برابر تغییر در عدم تمایل به سیستم های یادگیری الکترونیکی
۵۲	جدول ۴-۲. تأثیر درک ارزش در تمایل به سیستم های یادگیری الکترونیکی
۵۳	جدول ۴-۳. تأثیر خودکارآمدی رایانه ای در تمایل به سیستم های یادگیری الکترونیکی
۵۴	جدول ۴-۴. تأثیر نگرش در تمایل به سیستم های یادگیری الکترونیکی
۵۴	جدول ۴-۵. متغیرهای تحقیق در یک نگاه کلی
۵۵	جدول ۴-۶. تأثیر متغیر تعدیل کننده جنسیت در متغیرهای تحقیق
۵۷	جدول ۴-۷. تأثیر متغیر تعدیل کننده سن در متغیرهای تحقیق
۵۸	جدول ۴-۸. تأثیر متغیر تعدیل کننده میزان سابقه در متغیرهای تحقیق
۵۹	جدول ۴-۹. تأثیر متغیر تعدیل کننده دانشکده در متغیرهای تحقیق
۶۰	جدول ۴-۱۰. تأثیر متغیر تعدیل کننده رتبه علمی در متغیرهای تحقیق
۶۱	جدول ۴-۱۱. LSD متغیر نگرش بر اساس متغیر تعدیل کننده رتبه علمی
۶۱	جدول ۴-۱۲. فراوانی، میانگین و انحراف معیار ۴ سوال آخر پرسشنامه
۶۲	جدول ۴-۱۳. خلاصه ای از نتایج تحقیق

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان نمودار
۵	نمودار ۱-۱. الگوی اولیه پذیرش فناوری
۸	نمودار ۱-۲. چارچوب نظری تحقیق
۴۴	نمودار ۳-۱. نمودار ستونی نتایج حاصل از بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ جنسیت
۴۵	نمودار ۳-۲. نمودار ستونی بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ سن
۴۶	نمودار ۳-۳. نمودار ستونی بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ میزان سابقه
۴۷	نمودار ۳-۴. نمودار ستونی بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ رتبه علمی
۴۸	نمودار ۳-۵. نمودار ستونی بررسی نمونه آماری اساتید از لحاظ دانشکده

فصل اول

کلیات تحقیق

زندگی بشر از ابتدای تاریخ تاکنون برای رسیدن به کمال و پیشرفت پر از فراز و نشیب‌های گوناگون بوده است. آنچه در سالهای اخیر مشاهده می‌شود، حاکی از رشد صعودی و حیرت‌انگیز نرخ تحولات به مدد فناوری اطلاعات و افزایش روزافزون دانش و آگاهی آدمی است. بدیهی است که روشهای قدیمی تولید و توزیع دانش که براساس ارتباطات چهره به چهره طراحی شده‌اند، به تدریج کارائی خود را از دست می‌دهند و لزوم استفاده از ابزارهای نوین احساس می‌شود. به منظور پاسخگویی به این نیاز، یادگیری الکترونیکی که صورت تکامل یافته‌ای از روشهای قدیمی آموزش و یادگیری با استفاده از فناوری اطلاعات است، از اوایل دهه مطرح و به سرعت به عنوان روش برتر یادگیری در عصر دانش و آگاهی معرفی شد (فیضی و رحمانی، ۱۳۸۳).

از اواخر دهه ۵۰ قرن بیستم، تحولی در جهان آغاز شد که بعدها آن را موج سوم نام نهادند. از آن زمان تاکنون، فناوری اطلاعات به عنوان راهبر و هدایتگر این موج پیشگام هر روز بیش از پیش و با سرعتی افزونتر، ابداعی نوین را برای بشر به ارمغان آورده است. سرعت ظهور این ابداعات به قدری است که هنوز مراحل توسعه و همگانی‌شدن استفاده از یک نوآوری به پایان نرسیده، محصولی جدیدتر با امکاناتی فراتر، راحتی بیشتر و هزینه‌های کمتر ارائه شده و ابداعات قبلی را از صحنه خارج می‌نماید (فیضی و رحمانی، ۱۳۸۳).

اکنون به مدد فناوری اطلاعات مدتی است که تحولات سریعی آغاز شده است. اگر دهه آخر قرن بیستم را دهه اطلاعات نامگذاری کرده اند، دهه اول قرن بیست و یکم را عصر دانش نامیده و هدف از این نامگذاری را توسعه همه جانبه دانش و آگاهی بشری دانسته اند (یعقوبی و همکاران، ۱۳۸۷). از جمله عرصه‌هایی که در چند سال اخیر دستخوش هجوم فناوری اطلاعات با هدف تحولات بنیادین شده است، عرصه آموزش و یادگیری است. از بیش از دو هزار سال قبل تاکنون، بسترها و سیستم‌های آموزش و یادگیری، در مقایسه با سایر مقوله‌ها (نظیر پزشکی)، تغییرات بسیار محدودی کرده است. در چنین شرایطی طبیعی است که روش‌های سنتی و قدیمی آموزش و یادگیری، برای کسی که قصد حرکت در شاهره اطلاعات را دارد، کارائی خود را از دست داده و یادگیری الکترونیک^۱ یا به زبان ساده‌تر، انتقال دانش با استفاده از بسترهای فناوری اطلاعات - علم کرده و به سرعت خود را به عنوان روش موفق یادگیری علوم در قرن بیست و یک معرفی می‌نماید

^۱ - E-Learning

(فیضی و رحمانی، ۱۳۸۳). بنابراین، برای نخستین بار امکان جهش از موقعیت عقب‌ماندگی به موقعیت پیشرفته برای کشورها فراهم شده است. در این میان میزان توسعه و کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش، مهم‌ترین شاخص پیشرفت به شمار می‌رود و آموزش مجازی یا آموزش الکترونیکی، مهم‌ترین عامل جهش علمی و فرهنگی محسوب می‌شود. به عبارت دیگر آموزش مجازی کلید گذر نیروی انسانی به جامعه اطلاعاتی می‌باشد و گذر به جامعه اطلاعاتی با نرخ سواد الکترونیکی^۱ به مفهوم توان خواندن و نوشتن و میزان بهره‌وری از سامانه‌های اطلاعاتی و ارتباطی رابطه مستقیم دارد (فرهادی، ۱۳۸۴).

۱-۲ - بیان مسئله

تلاش انسانها در قرن بیست و یکم برای کسب قابلیت‌های لازم برای زندگی که مملو از فناوری اطلاعاتی و ارتباطاتی است باید در جهت افزایش روزافزون دانش کاری و فناوری نوین باشد. مهم‌ترین شاخص توسعه هر کشور، بر اساس میزان تولید، توزیع و مصرف اطلاعات در آن تعیین می‌گردد. آموزش الکترونیکی وسیله‌ای است که انسانها را در رسیدن به این هدف یاری می‌رساند. با استفاده از آموزش الکترونیکی می‌توان خیلی سریع و راحت به "خودآموزی" پرداخت (بهشتی، ۱۳۸۳).

دنیای امروز دنیای علم، دانش و اطلاعات است و پیشرفت هر جامعه بر پایه گسترش اطلاعات قرار گرفته است. از آنجائی که طبیعت آموزش عالی، ایجاد اطلاعات و مبادله دانش است، معقول است که بپذیریم تحولات فناوری اطلاعات، دانشکده‌ها و دانشگاهها را متحول خواهد کرد و این مطلب اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد (درگاهی و همکاران، ۱۳۸۶).

امروزه، کاربرد ابزارهای یادگیری و آموزش نظیر فناوری اطلاعاتی و اینترنت به شدت در حال گسترش است. یادگیری الکترونیکی یکی از مطرح‌ترین محیط‌های یادگیری در عصر اطلاعات محسوب می‌شود. بنابراین، تلاشها و تجربه‌های مربوط به این نوع یادگیری در سراسر جهان بسیار مورد توجه قرار گرفته است. در ایران نیز بیشتر دانشگاهها در حال بکارگیری گسترده این فناوری هستند (سید تقوی، ۱۳۸۶).

در عرصه آموزش الکترونیکی می‌توان فرصتهایی یافت که ارائه مفاهیم و مطالب درسی را با استفاده از امکانات کمک آموزشی دیداری و شنیداری پیشرفته، بسیار غنی و جذاب نمود. انعطاف‌پذیری این نوع آموزش، محیط آموزشی مناسبی را برای افرادی که به دلیل تعهدات شغلی یا شخصی قادر به شرکت کردن

1 - E-literacy

در یک کلاس رسمی نیستند، فراهم می‌آورد. در این شیوه آموزش با استفاده از فناوری روز در امر تعلیم و تربیت و بهره‌گیری از اساتید مجرب می‌توان گامهای مؤثری در زمینه آموزش همگانی و ارتقاء سطح دانش جامعه برداشت. با بهره‌گیری از ابزارهای فناوری نظیر اینترنت و انواع نرم‌افزارهای آموزشی، امکان برگزاری دوره‌های متنوع در سطوح مختلف به صورت مجازی و مطابق با استانداردهای آموزشی فراهم می‌گردد. با استفاده از امکانات شبکه، در هر زمان و هر مکان می‌توان به مطالعه دروس پرداخت. با پیدایش آموزش الکترونیکی، دیگر نیازی به امکانات فیزیکی با هزینه بالا برای آموزش نیست و مشکل دسترسی به اساتید مجرب نیز حل می‌گردد، همچنین دسترسی به اطلاعات و امکان یادگیری رشته‌های مختلف علمی در حداقل زمان، میسر می‌باشد. در حین مطالعه نیز، امکان دستیابی به منابع اطلاعاتی بسیاری از طریق کتابخانه‌های دیجیتالی و سایت‌های مختلف فراهم است. در این نوع آموزش، اساتید و فراگیران در تمام دنیا، از طریق شبکه می‌توانند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و به بحث و گفتگو بپردازند. فراگیران با شرکت در فعالیت‌های گروهی برای انجام تکالیف کلاسی و پروژه‌های داده شده، تشویق می‌شوند تا از خود کنجکاو و ابتکار بیشتری نشان دهند و خلاقیت‌های خود را به منصف ظهور برسانند (بهشتی، ۱۳۸۳).

این تغییرات منجر خواهد شد که تعاریف مجددی برای نقش، نیازها و توقعات دانشجوی، دانشکده و اساتید ایجاد شود و ساختار و عملکردهای دانشگاه دچار تغییرات بنیادین شود. محدوده‌ها و حیطه‌های فیزیکی آموزش و یادگیری همانند دیوارهای دانشگاه و کلاس از بین رفته و عرضه و یادگیری دانش در هر نقطه ممکن خواهد شد. دانشگاه‌هایی که برای آینده برنامه ریزی نمی‌کنند از این قافله به شدت عقب خواهند افتاد (درگاهی و همکاران، ۱۳۸۶).

به منظور ارائه دروس با استفاده از سیستم‌های یادگیری الکترونیکی، دانشگاهها منابع قابل توجهی را به منظور بکارگیری و حفظ زیر ساختها سرمایه‌گذاری می‌کنند (لوی و مورفی^۱، ۲۰۰۲). با این حال استفاده اساتید نسبتاً محدود می‌باشد (فردوسی^۲، ۲۰۰۹؛ ۱). در حالی که برخی از اساتید به سرعت و با علاقه زیاد به استفاده از این سیستمها روی می‌آورند تعداد زیادی از اساتید این سیستمها را نمی‌پذیرند و در برابر آنها

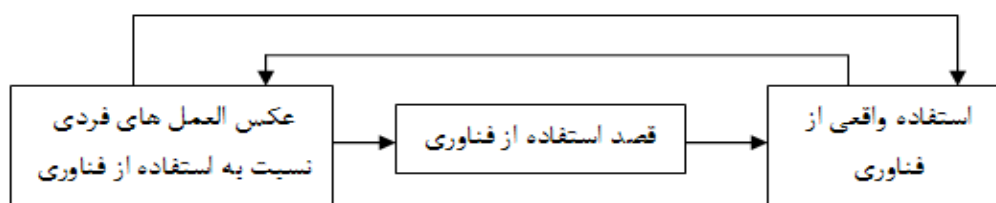
1- Levy & Murphy

2 - Ferdousi

مقاومت می‌کنند (نایدیو^۱، ۲۰۰۴). اساتید، نقش مهمی را در تضمین استفاده بهینه از سیستمهای یادگیری الکترونیکی برای آموزش، بازی می‌کنند (کوهن^۲، ۲۰۰۵).

یکی از موضوعات مهم در پژوهشها و مطالعات مرتبط با فناوری اطلاعات، شناسایی عواملی است که موجب می‌شوند افراد، فناوریها و سیستمهای اطلاعاتی جدید را بپذیرند و از آنها استفاده کنند (کینگ و هی^۳، ۲۰۰۶). لازم به ذکر است عواملی که بر پذیرش فناوریهای مختلف تأثیر می‌گذارند بر حسب فناوری مورد نظر، کاربران مورد مطالعه و شرایط موجود متفاوت هستند (مون و کیم^۴، ۲۰۰۱).

مفهوم اصلی و زیربنایی تمامی مدل‌های پذیرش فناوری در نمودار ۱-۱ نشان داده شده است:

نمودار شماره ۱-۱: الگوی اولیه پذیرش فناوری (ونکادش و همکاران^۵، ۲۰۰۳)

پژوهش‌های بسیار کمی در زمینه شناسایی عوامل مؤثر در استفاده اساتید از سیستمهای یادگیری الکترونیکی، انجام شده است. بنابراین، درک عواملی که منجر به استفاده اساتید از سیستمهای یادگیری الکترونیکی می‌شود، مهم می‌باشد (کیسکر و اوت کالت^۶، ۲۰۰۵). بر این اساس در این تحقیق به بررسی عوامل مؤثر در تمایل اعضای هیأت علمی به استفاده از سیستمهای آموزش الکترونیکی در دانشگاه سیستان و بلوچستان پرداخته می‌شود که از میان عوامل مؤثر، با توجه به مطالعات انجام شده در این زمینه متغیرهای مقاومت در برابر تغییر، ارزش درک شده سیستمهای یادگیری الکترونیکی، خودکارآمدی رایانه‌ای و نگرش نسبت به استفاده از این سیستمها مورد بررسی قرار گرفته اند.

۱-۳ - ضرورت تحقیق

نیازهای روزافزون مردم به آموزش، عدم دسترسی آنها به مراکز آموزشی، کمبود امکانات اقتصادی، کمبود آموزشگران مجرب و هزینه‌های زیادی که صرف آموزش می‌شود، متخصصان را بر آن داشت که با کمک

1- Naidu
2- Cohen
3- King & He
4- Moon & Kim
5- Venkatesh et al
6-Kisker & Outcalt

فناوری‌های اطلاعات، روش‌های جدیدی برای آموزش ابداع نمایند که هم اقتصادی و با کیفیت باشند و هم بتوان با استفاده از آن، به طور همزمان جمعیت کثیری از فراگیران را تحت آموزش قرار داد. امروزه مفهوم سواد، دیگر توان خواندن و نوشتن نیست. به قول آلوین تافلر در قرن بیست و یکم، بیسوادان آنهایی نیستند که نمی‌توانند بخوانند یا بنویسند، بلکه کسانی هستند که نمی‌توانند یاد بگیرند و بازآموزی کنند. تحولات سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات در دهه اخیر، جهان را با یک بی‌ثباتی به تعبیر جدید و نیاز همه‌گیر به بازآموزی و یادگیری مواجه ساخته است. اقدام به صدور گواهینامه بین‌المللی کاربری رایانه^۱ (ICDL) یکی از اقدامات جهانی در زمینه بازآموزی است.

روش‌های سنتی آموزش، دیگر پاسخگوی این حجم عظیم تقاضا برای آموزش نیست. نهضت سوادآموزی الکترونیکی به جای سوادآموزی متعارف، به عنوان یک راهکار برای گذر به جامعه اطلاعاتی مطرح شده است. با این تفاوت که اجرای آن به جای بیسوادان جامعه، در میان باسوادترین اقشار می‌باشد. طبیعی است که نظام آموزش کشور، نخستین مکان اجرایی آن خواهد بود. گری بکر برنده جایزه نوبل می‌گوید "سرمایه انسانی ۷۰ درصد سرمایه مملکت است". او ثابت کرد که سرمایه‌گذاری روی مردم کشور، بسیار پرسود است. مبنای اقتصاد مملکت در دانش، مهارت‌ها و قابلیت‌های بالقوه مردم است و باید برای آن ارزش قائل شد (شعبانی نیا و مختاری، ۱۳۸۷: ۳۹).

بکارگیری فناوری در آموزش یکی از جنبه‌های مهم گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات، به عنوان تحولی عظیم در زندگی اجتماعی، حرفه‌ای و آموزشی بشر قرن بیست و یکم است که افق جدیدی را پیش روی مؤسسات آموزشی از جمله مدارس و دانشگاهها گشوده است. پژوهشهای متعدد مؤید این مطلب است که بکارگیری فناوری در آموزش موجب کاهش هزینه‌های آموزشی، صرفه جویی در وقت، افزایش فرصتهای یادگیری و یاددهی، افزایش موفقیت تحصیلی و امکان دسترسی سریع به اطلاعات شده است. به همین علت در سالهای اخیر سیاستگذاران بخش تعلیم و تربیت در بسیاری از کشورهای رو به توسعه، از جمله ایران، به آموزش الکترونیک توجه ویژه‌ای نشان داده اند (رحیمی و یدالهی، ۱۳۸۸).

در گذشته، تحقیقات مرتبط با فناوری‌های جدید بر توسعه تکنولوژیکی و فنی متمرکز بوده است، اما امروزه تحقیقات کاربر محور مورد توجه قرار گرفته است. با وجود صرف هزینه‌های هنگفت و سرمایه‌گذاری برای تولید، خرید و انتقال تکنولوژی، گزارش‌ها حاکی از آن است که کاربران بالقوه به رغم دسترسی به فناوری‌های

1 - International Computer Driving Licence

جدید از آنها استفاده نمی‌کنند، به عبارتی فناوری‌های جدید مورد پذیرش کاربران قرار نمی‌گیرند (ونگ و دیگران^۱، ۲۰۰۳). درک عواملی که موجب پذیرش یک فناوری می‌شوند و ایجاد شرایطی که تحت آن، فناوری اطلاعاتی مورد نظر پذیرفته می‌شود از تحقیقات مهم در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات است.

۱-۴ - اهداف تحقیق

هر تحقیقی شامل هدف کلی و هدف های جزئی می‌باشد، هدف کلی تحقیق، همان موضوع تحقیق است که مشخص می‌کند پژوهش چه چیزی را دنبال می‌کند. هدف‌های جزئی نیز از هدف کلی نشأت می‌گیرد و به صورت صریح مراحل انجام تحقیق را نشان می‌دهد و چارچوب مناسبی برای تجزیه و تحلیل‌های آماری ارائه می‌دهد. بر این اساس در این تحقیق هدف کلی « بررسی عوامل مؤثر در تمایل اعضای هیأت علمی به استفاده از سیستم‌های یادگیری الکترونیکی در دانشگاه سیستان و بلوچستان » می‌باشد که این هدف کلی در قالب اهداف جزئی تری به ترتیب زیر آمده است:

- بررسی مقاومت در برابر استفاده از سیستم‌های یادگیری الکترونیکی اساتید به عنوان یکی از متغیرهای مؤثر در عدم تمایل نسبت به استفاده از این سیستمها
- بررسی ارزش درک شده سیستم‌های یادگیری الکترونیکی توسط اساتید به عنوان یکی از متغیرهای مؤثر در تمایل نسبت به استفاده از این سیستمها
- بررسی خودکارآمدی رایانه‌ای اساتید به عنوان یکی از متغیرهای مؤثر در تمایل نسبت به استفاده از سیستم‌های یادگیری الکترونیکی
- بررسی نگرش اساتید نسبت به استفاده از سیستم‌های یادگیری الکترونیکی به عنوان یکی از متغیرهای مؤثر در تمایل نسبت به استفاده از این سیستمها
- بررسی توزیع پاسخها در ارتباط با متغیرهای تحقیق بر حسب متغیرهای تعدیل‌کننده (جنسیت، سن، رتبه علمی، میزان سابقه و دانشکده)

۱-۵ - فرضیه های تحقیق

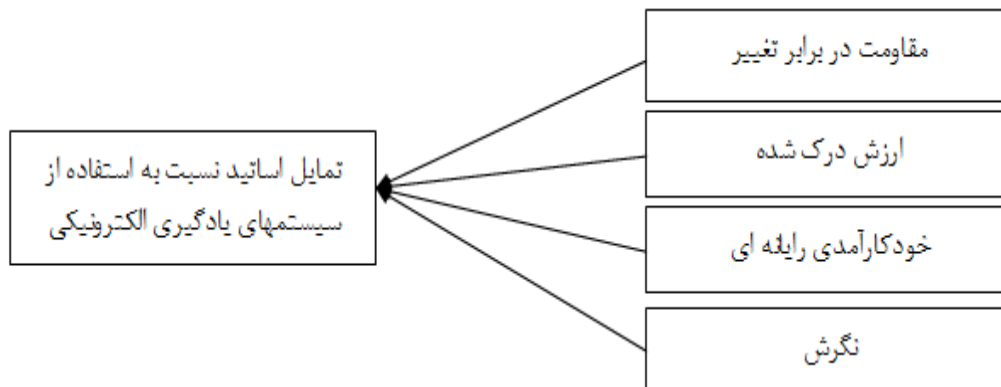
فرضیه اول: مقاومت در برابر سیستمهای یادگیری الکترونیکی در عدم تمایل اساتید نسبت به استفاده از این سیستمها مؤثر است.

فرضیه دوم: ارزش درک شده سیستمهای یادگیری الکترونیکی در تمایل اساتید نسبت به استفاده از این سیستمها مؤثر است.

فرضیه سوم: خودکارآمدی رایانه‌ای اساتید در تمایل آنها نسبت به استفاده از سیستمهای یادگیری الکترونیکی مؤثر است.

فرضیه چهارم: نگرش اساتید در تمایل آنها نسبت به استفاده از سیستمهای یادگیری الکترونیکی مؤثر است.
فرضیه پنجم: تفاوت معنی داری در توزیع پاسخها در ارتباط با سؤالات فوق بر حسب متغیرهای تعدیل کننده (جنسیت، سن، رتبه علمی، میزان سابقه و دانشکده) وجود دارد.

۱-۶ - چارچوب نظری تحقیق

نمودار شماره ۱-۲، چارچوب نظری تحقیق

چارچوب نظری تحقیق مدلی مفهومی از عوامل مؤثر بر تمایل اساتید نسبت به استفاده از سیستمهای یادگیری الکترونیکی در دانشگاه می باشد.

۱-۷ - تعریف واژه ها

سیستم^۱: سیستم مجموعه‌ای است از اجزای به هم وابسته که به علت وابستگی حاکم بر اجزای خود، کلیت جدیدی را پدید آورده اند. اجزای سیستم ضمن برخورداری از ارتباطاتی کنشی و واکنشی، از نظم و سازمان خاصی پیروی می‌نمایند و در جهت تحقق هدف‌های معینی که دلیل وجودی سیستم است، فعالیت می‌کنند. اطلاق واژه «سیستم» به هر موجودیتی امکانپذیر می‌شود، بنابراین، سیستم اطلاعات، رایانه و سایر ابزارهای فناوری اطلاعات، نمونه‌هایی از سیستم هستند (تقی زاده، ۱۳۸۷؛ ۱۱).

فناوری^۲: فناوری را به طور خلاصه دانش علمی، مهندسی و مدیریتی تعریف می‌کنند که طرح، تولید و اشاعه کالا یا خدمات را ممکن می‌سازد (تقی زاده، ۱۳۸۷؛ ۱۱).

اطلاعات: واژه Information به معنی اطلاع از فعل لاتین Informare و Informo به معنای شکل دادن به چیزی است. واژه Information از نظر علم معنای بیان، ساخت بخشیدن به توده یا ماده نامنظم را تداعی می‌کند، ساخت بخشیدنی که به ماده بدون حیات و نامرتب، معنی و حیات بدهد (تقی زاده، ۱۳۸۷؛ ۱۱).

فناوری اطلاعات^۳: فناوری اطلاعات شامل محدوده وسیعی از اختراعات و رسانه‌های ارتباطی است که سیستم‌های اطلاعاتی و افراد را به همدیگر مربوط می‌کند، شامل نامه صوتی^۴، نامه الکترونیکی^۵، کنفرانس صوتی^۶، کنفرانس ویدئویی^۷، اینترنت، گروه افزارها و اینترنت‌های مشترک^۸، تلفن‌های ویژه خودروها^۹، ماشین‌های نامبر، دستیاران دیجیتال شخصی^{۱۰} و مانند آن می‌باشد. سیستم‌های اطلاعات و فناوری‌های اطلاعات اغلب در هم پیچیده هستند و معمولاً آنها را با همدیگر به اسم فناوری‌های اطلاعاتی به کار می‌برند (تقی زاده، ۱۳۸۷؛ ۱۹).

یادگیری: جامع‌ترین تعریفی که تاکنون از یادگیری ارائه شده تعریف هیلگارد^{۱۱} و مارکوئیز^{۱۲} است. این دو روانشناس، یادگیری را بدین گونه تعریف کرده اند: «یادگیری عبارت است از فرایند تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه فرد، بر اثر تجربه». این تعریف نسبت به تعریف‌های دیگر رجحان و برتری خاصی دارد؛ زیرا

-
- 1 -System
 - 2- Technology
 - 3-Information Technology
 - 4- Voice Mail
 - 5- Electronic Mail
 - 6- Voice Conferencing
 - 7- Video Conferencing
 - 8- Groupware & Corporate Internets
 - 9 - Car Phones
 - 10 - Personal Digital Assistants
 - 11 -Hilgard
 - 12-Marquiz